

Návod na překládání latinských vět podle druhé věty textu „My grandmother’s chair“

Avia mea mē valdē amābat et ego eam.

Moje babička mě velmi milovala a já ji.

Saepe, in sellā suā sēdēns, mē dēlectissimum nepōtem vocābat.

1. Je třeba zjistit strukturu souvětí: je zde hlavní věta (Saepe me delectissimum nepotem vocabat) a vsuvka (in sella sua sedens).
2. Teď můžeme zjistit podmět a přísudek hlavní věty: přísudek je „vocābat“, ale podmět (slovo v nominativu) v hlavní větě nenajdeme, je nevyjádřený. V takovém případě platí, že podmětem zůstává podmět předchozí věty = avia (babička). Základ věty je „*Babička volala (nazývala)*“
3. Najdeme další větné členy, které se váží ke slovesu, v tomto případě předměty v hlavní větě: zjistíme, že jsou tam celkem tři slova, která připadají v úvahu: „mē“, dēlectissimum“ a „nepōtem“ – všechno jsou to akuzativy (koho, co?). Zkusím to teď připojit podle pádové otázky k základu věty: „*Babička nazývala (koho? =) mě nejoblíbenějšího vnuka.*“ – to je pracovní překlad, který zní velmi podivně a v češtině to takto zůstat nesmí. Ve slovíčkách si najdeme, že slovo „vocō“ se může pojit se dvěma akuzativy a v takovém případě překládáme ten druhý akuzativ českým instrumentálem (kým, čím?), vznikne tedy tento překlad: „*Babička mě nazývala nejoblíbenějším vnukem.*“
4. Teď přeložíme vsuvku „in sellā suā sēdēns“: zde nás zajímá především participium na konci vsuvky (někdy tam může být i obyčejné adjektivum) – toto participium se totiž přímo váže na nějaký větný člen hlavní věty, ale který? V našem případě poznáváme, že participium přezentu aktiva (přítomný přechodník činný) je zde v nominativu, z toho vyplývá, že se váže přímo na podmět hlavní věty, kterým je „babička“. Takže můžeme překládat: „(Babička) často, sedíc ve svém křesle, mě nazývala nejoblíbenějším vnukem.“
5. Nakonec můžeme podle svého citu k našemu mateřskému jazyku tuto větu trochu upravit tak, aby nedošlo k významovému posunu, aby ve větě nepřibýlo něco, co tam nepatří, nebo nebylo něco důležitého. Jednak se dnes už nepoužívají přechodníky, takže ho nahradíme použitím vedlejší věty se spojkou „když“ (když seděla ve svém křesle). Dále také slovní spojení „mě nazývala“ nezní moc šikovně, zkusíme tedy použít jiné, vhodnější sloveso, které vyjadřuje „nazývání někoho někým“, „pokládání někoho za někoho“, „mluvení o někom, že je nějaký“ ... atd. Vznikne nám tak například tato věta: „**Často, když seděla ve svém křesle, o mně říkala, že jsem její nejoblíbenější vnuk.**“ (Slovo „její“ se sice nikde v latinském originále neobjevuje, ale v češtině ho evidentně musíme doplnit, protože vyjadřuje vztah k babičce, tedy že „jsem její nejoblíbenější vnuk“ a ne někoho jiného.)

Podle druhé věty poznám také jednu zcela zásadní věc pro překlad: je vypravěčem příběhu chlapec nebo dívka? Spojení „mē dēlectissimum nepōtem“ odkazuje na to, že vypravěčem je chlapec - vnuk (nepōs, ōtis, m.). Kdyby byla vypravěčem dívka - vnučka (neptis, neptis, f.), měla by tato část věty tuto podobu: „mē dēlectissimam neptem“.